

RODINA

& FOTOGRAFIA

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

METODICKÉ LISTY

Mgr. art. Zuzana Pustaiová

METODICKÉ LISTY

RODINA & FOTOGRAFIA

**RODINNÁ FOTOGRAFIA
JE NEODMYSLITEĽNOU SÚČASŤOU
NÁŠHO ŽIVOTA.
ZAZNAMENÁVAME SVOJ
KAŽDODENNÝ ŽIVOT,
NEPATRNÉ MOMENTY ŠŤASTIA,
DÔLEŽITÉ ŽIVOTNÉ UDALOSTI
AKO SVADOBNÝ DEŇ, NARODENIE DIEŤAŤA,
PROMÓCIU, OSLAVY, DOVOLENKY,
KTORÉ SI CHCEME PAMÄTAŤ.**

Tieto fotografie vytvárame podvedome, zhmotňujeme spomienky do obrazov a ukladáme ich do fotoalbumov, ktoré boli donedávna súčasťou každej rodiny. Aj práve preto je rodinná fotografia najviac rozšírený druh fotografie^[1].

[1] SANDBYE, M. Looking at the family photo album: a resumed theoretical discussion of why and how. In journal of Aesthetics and Culture [online]. 6/2014. [cit. 5.12.2020]. Dostupné na internete: www.tandfonline.com/doi/full/10.3402/jac.v6.25419

Autorka textu:

Mgr. art. Zuzana Pustaiová

DEFINÍCIA RODINY

Otázkou, čo je rodina, sa zaoberajú psychológovia, sociológovia, antropológovia a ďalší odborníci už dlhé roky. Navzdory ich snahám je náročné nájsť jednoznačnú definíciu, ktorá by jasne a priamo vysvetlila termín „rodina“ a čo si pod ním predstaviť. Každý z nás môže pod týmto pojmom nájsť niečo iné. Niektorí si pod rodinou predstavujú priateľov, iní vytvárajú rodinu prostredím školy, no napriek všetkému si väčšina ľudí predstaví „tradičnú“ rodinu – mama, otec a deti. „Napriek všetkým krízam však rodina zostáva stále dôležitým prostredím, kde jedinec prechádza prvými fázami socializácie, kde dostáva podporu a prežíva intimitu, ktorú mu iné inštitúcie nemôžu ponúknuť.“^[2] Je veľmi dôležité si nájsť v živote zázemie v podobe rodiny, ktorá človeka dokáže urobiť šťastným,

pomôže mu nájsť pokoj a radosť zo života. Ak jej tieto možnosti neboli dané pri narodení a v detstve, je omnoho ťažšie sa integrovať do dnešnej spoločnosti a nájsť si vlastnú rodinu. Napriek tomu je to možné a je to aj prirodzená ľudská vlastnosť.

STRUČNÁ HISTÓRIA

Portréty rodín sú súčasťou fotografickej praxe od vzniku prvej fotografickej techniky, ktorú svet predstavil **Louis-Jacques-Mandé Daguerre**^[3] v roku 1839. V 19. storočí bolo fotografovanie rodiny považované za slávnosť, priestor a čas vyhradený iba pre úzky okruh ľudí. Vo fotografickom ateliéri si rodina zarezervovala termín, všetci rodinní príslušníci sa starostlivo pripravili, učesali sa, obliekli si najlepšie šaty, aké doma mali. Dlhé expozičné časy nedovoľovali osobám, ktoré pózovali

André Adolphe Eugène Disderi – Madame Sitso and syn (1862)

[2] JANDOUREK, Jan: Úvod do sociologie. Praha: Portál, 2003. s. 116.

[3] základom dagerotypie je medená platňa, ktorá sa pokryla vysokolešteným striebrom. Následne sa scitlivila parami jódu alebo brómu. Takto pripravený materiál sa musel uchovávať v úplnej tme. Po expozícii obrazu svetlom sa platňa nakoniec exponovala parami ortuti. Tak vznikol stranovo obrátený obraz, ktorý mohol byť viditeľný iba pod určitým uhlom, ak odrážal čierny povrch. Dagerotypie sa inak nazývali „zrkadlo s pamäťou“.

Nadar – Začínajúci maliar Charles Crodel so skicárom (1905)

pred kamerou, prejavíť akékoľvek emócie, pretože len najmenší pohyb, mimika tváre, spôsobil, že záber bol rozostrený. „Neviditeľné“ podpierky hlavy a rúk sa prejavili vo vizuálnom jazyku portrétnych fotografií 19. storočia. Pózy boli veľmi strohé, kompozíciu určovalo čo najväčšie množstvo oporných bodov a na tvárach portrétujúcich nachádzame len minimum prejavov.

Portrétna fotografia sa postupne rozvíjala a svoj vrchol dosiahla v roku 1851, keď **Louis Dodero** prišiel na myšlienku umiestňovať na tzv. navštívenky okrem mena malý fotografický portrét. V roku 1854 si ju dal **A. A. E. Disdéri** patentovať ako „carte de visite“. Vizitkové fotografie slúžili ako pamiatka na človeka a rodinu. Takéto vizitky sa následne vkladali do albumov, čím vznikali prvé rodinné fotoalbumy. V 50. rokoch 19. storočia viedol v Bratislave svoj ateliér **Eduard Nepomuk Kozics**, ktorý patril u nás k najlepším dobovým portrétnym fotografom.

Kodak Brownie z roku 1900

Keď spoločnosť Kodak priniesla na trh prvý malý fotoaparát kodak Brownie, ktorý stál 1 dolár, došlo k výraznému nárastu rodinnej fotografie. Jeho ľahká dostupnosť, jednoduchosť pri manipulácii, rýchlosť a cena spustili tzv. kodak culture. Snapshoty každodenného života sa stali senzáciou a každá rodina mala jednoduchý prístup k rodinným fotografiám a záznamom každej udalosti.

Nástupom digitálnej éry nastala ďalšia zmena. Dnes 80 percent mobilných telefónov používaných vo svete obsahuje kameru. Vďaka „camera phones“ a neustálemu on-line pripojeniu došlo k výraznému obmedzeniu prezerania fotografií v kruhu blízkych. Namiesto toho sú fotografie neustále uploadované na online platformy ako Flickr, sú zdieľané cez Facebook alebo Instagram.

Nemôžeme však opomenúť ani tvorbu fotografických štúdií, kde fotografi zhotovujú tematizované skupinové rodinné portréty (napr. fotografie s vianočnou atmosférou) či baby born fotografie inšpirované austrálskou fotografkou **Anne Geddes**.

V tvorbe profesionálnych fotografov nachádzame prvý koncentrovaný záujem u viktoriánskej fotografky **Julie Margaret Cameron**. Výraznejšie sa záujem o fotografovanie rodiny objavuje až od 80. rokov 20. storočia, keď postupne opúšťajú ulice a obracajú svoju pozornosť na domov, súkromný život, rodinu či priateľov. Výrazný nárast záujmu o túto tému sledujeme za uplynulých 20 rokov. Objavujú sa rôzne fotografické žánre, prístupy k téme a spôsoby, akými fotografi snímajú svoje objekty.

Julia Margaret Cameron
– *The Rosebud Garden
of Girls* (1868)

ZÁKLADNÉ ŽÁNROVÉ ČLENENIE

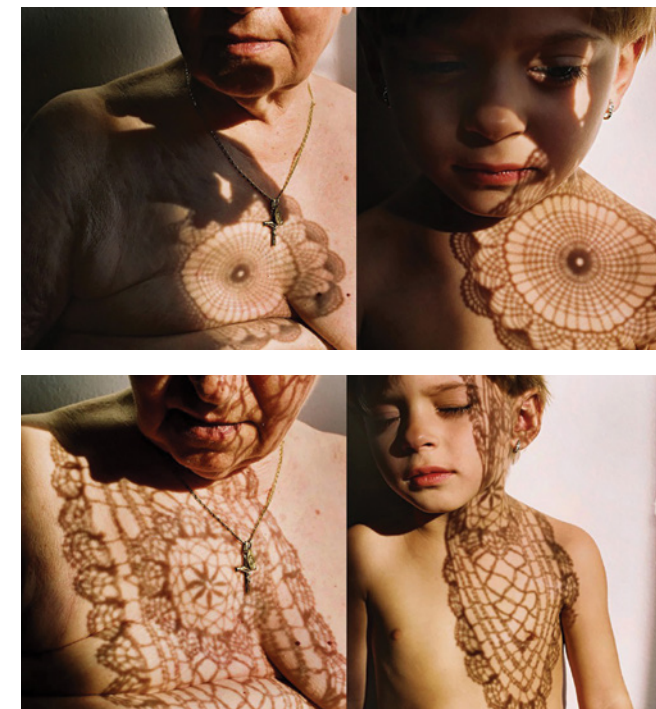
Pri téme rodiny vo fotografii máme neobmedzené možnosti prístupov a môžeme využiť takmer všetky fotografické žánre: od dokumentárnej fotografie, reportáže, manipulovanej fotografie, inscenácie, konceptuálneho projektu, zátišia až po experimentálnu tvorbu.

NASMEROVANIE KAMERY

Záujem fotografov môžeme rozdeliť na dve línie. Kým jedni sa venujú fotografovaniu vlastnej rodiny, ktorej intímny priestor im dáva široké možnosti, iní obracajú pozornosť od seba smerom k ostatným a hľadajú témy, pri ktorých sa venujú fotografovaniu cudzích rodín. Fotografovanie vlastnej rodiny je často biografická svedčnosť autora, ktorý sa prostredníctvom obrazu vyrovnáva so životnými situáciami, kým záujem o rodiny iných vytvára všeobecnejší kontext a presah k psychologickým, sociologickým či politickým otázkam rezonujúcich v spoločnosti.

Jozef Sedlák (*1958) v cykle *Dečky starej mamy* (2006) fotografuje svoju najbližšiu rodinu. Inšpiráciu nachádza v tradícii dedenia „rodinného pokladu“ z generácie na generáciu a pokladania dečiek na rôzne symbolické miesta v domove. Na telo vnučky pomocou slnečného svetla premieta štruktúry vzorov obrúskov, zhotovených starou mamou.

David Magnusson (*1983) spracováva všeobecnejšiu tému čistoty mladých dievčat. Východisko pre cyklus *Purity* nachádza

Jozef Sedlák – zo série *Dečky starej mamy*

v Bále čistoty (Purity Ball), kde dievčatá pred Bohom sľubujú, že budú žiť čistý život až do svadby. Ich otcovia sa podpisom zaväzujú k ochrane čistoty svojich dcér. Myšlienka čistoty je umocnená do vizuálu obrazu pomocou desaturácie.

David Magnusson – zo série *Purity*

RÔZNORODOSŤ TÉM

Tém v rámci rodiny a fotografie je nespočetne veľa. Autori sa zameriavajú na fotografovanie detí, svojich partnerov a partneriek, skupinových rodinných portrétov, vizualizujú spomienky, premieňajú hravé vízie do obrazov, transformujú archívne zábery, venujú sa rodičom a starým rodičom, dlhé roky pracujú na časozberných projektoch, riešia otázky identity, vzťahov či postavenia rodiny v spoločnosti, vytvárajú veselé príbehy, ale svoju pozornosť obracajú aj k ťažkým témam, ako sú choroby a smrť.

#deti

Fotografie dokumentujúce deti, ich postupnú premenu od narodenia až po obdobie dospelovania, radosti aj trápenia, slávnosti, ale aj bežné dni, tvoria prevažnú časť rodinnej fotografie a rodinných fotografických albumov.

Úspešný komerčný fotograf **Timothy Archibald** (*1967, USA) kooperuje so svojím synom v projekte *Echolilia*, ktorý začal vznikať po tom, ako mu bol diagnostikovaný autizmus. Otec a syn sa prostred-

Sian Davey – zo série *Looking for Alice*

Timothy Archibald – zo série *Echolilia*

níctvom fotografovania snažili nájsť cestu k sebe a k vzájomnému pochopeniu. V jednotlivých záberoch sa objavujú symptómy autizmu, ktoré vyvolávajú pocit sklúčenosti. Sugestívne portréty často zobrazujú Elijaha ležiaceho na podlahe, zakrývajúceho si tvár pred okolitým svetom či využívajúceho rôzne objekty na podopretie seba samého.

Sian Davey začala fotografovať svoju dcéru Alice (*Looking for Alice*) trpiacu Downovým syndrómom, keď mala jeden rok. Sama hovorí, že jej zábery nie sú ani režirované, ani dokumentárne, ale intuitívne pracuje s momentmi, ktoré jej život prináša. Zobrazuje všetky napätia, radosti, vzostupy a pády, ktoré sú súčasťou rodiny. Projekt *Martha* vznikol na podnet jej nevlastnej dcéry Marthy (16 r.), keď sa jej opýtala, prečo ju nefotografuje. Ako men-

Timothy Archibald – zo série *Echolilia*

tor a priateľka je všade, kde je aj Martha, ocitá sa aj vo chvíľach, keď si dospievajúca dcéra matku k sebe často nepripustí. Zachytáva čas strávený s priateľmi, každodenné rutiny, smútok, uplakanú tvár, ktorú priamo obracia do objektívu a ukazuje ju divákovi. Projekt je zaznamenávaním ich vzťahu a dospelovania mladej ženy.

Sian Davey – zo série Martha

Sian Davey – zo série Lookingfor Alice

Sian Davey – zo série Lookingfor Alice

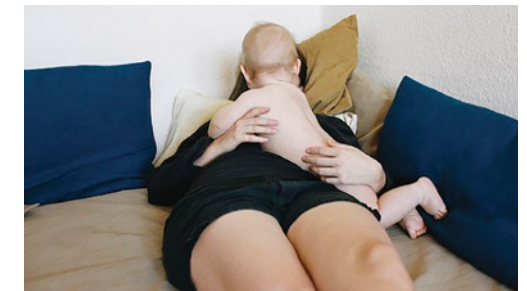
Sian Davey – zo série Martha

Sian Davey – zo série Martha

Hanna Putz – Bez názvu

Hanna Putz – Bez názvu

Hanna Putz – Bez názvu

Hanna Putz (*1987, Rakúsko) na rozdiel od spomínaných pracuje s témou spoločenskou. Jej projekt sa začal v roku 2011, keď sa jej priateľky postupne stávali matkami. Reagovala predovšetkým na senzáciu byť „on-air“ cez sociálne médiá. Zdieľanie a lajkovanie každej chvíle súkromného života narúšajú privátnu sféru rodinného života. Obrazy neodhaľujú nejaký druh reality, ale odhaľujú formálne kvality obrazu ako geometrické tvary, línie, farby. Putz pracuje s čistou a prepracovanou estetikou, obrazy vytvára s veľmi chladným vizuálnym jazykom, farebnosť záberu eliminuje na maximum. Na záberoch ukazuje matky a deti, ktoré pôsobia ako neživé skulpturálne objekty. Nie sme schopní odhaliť identitu žien.

Príklady týchto troch fotografov ukazujú rôzne spôsoby, akými môže umelec zapojiť dieťa do tvorivého procesu. Je tu pohľad, ženy – matky ukazujúcej vzťah k dcéram –, otca – mužský vzor snažiaci sa nájsť si cestu k synovi – a mladej ženy, reagujúcej na stav súčasnej spoločnosti. Títo traja autori zastupujú len zlomok fotografov, ktorí využili svoje deti (ale aj deti cudzích ľudí) na vytvorenie veľmi silnej vizuálnej výpovede, plnej intimity, radostných chvíľ podobne, ako je to pri amatérskej tvorbe, ale aj chvíľ ťažkých, smutných alebo traumatických. Zapojenie dieťaťa do tvorby fotografie môže prispieť k vzniku zaujímavých obrazov a prehĺbeniu vzájomných intímnych vzťahov.

#archív

Súčasťou rodinnej histórie sú archívy plné obrazov, ktoré vedia autori zaujímavo spracovať do nových príbehov. Archívny materiál je studňa plná inšpirácie.

Weronika Gesicka – zo série Traces

Weronika Gesicka – zo série Traces

Fotografie z fotobanky zachytávajúce život v 50. rokoch v Amerike sa stali východiskom pre projekt *Traces* od **Weroniky Gesickej** (*1985, Poľsko). Autorka digitálne manipulovala fotografie z rodinných osláv, dovolení, bežného života a vytvorila tak surreálne obrazy na pomedzí reality a fikcie. **Zuzana Pustaiová** (*1990, Slovensko) vo svojich dvoch projektoch vychádza z osobného rodinného archívu. Kým v projekte *Family Album* (od roku 2013) rukodielne pretvára čiernobiele fotografie do koláží a asambláží komentujúcich stredoeurópsky kontext a vytvárajúcich nové

Zuzana Pustaiová – zo série Family Album

Zuzana Pustaiová – zo série Dovolenka 2.0

príbehy, v projekte *Dovolenka 2.0* (2019) využíva princípy digitálnej koláže. Prostredníctvom programu prekrýva dva takmer identické zábery z letných dovolení a vytvára pomyselnú dovolenku, ktorá sa nikdy nestala.

Archívne fotografie môžu byť taktiež súčasťou dokumentárnych projektov, príbehov, vizuálnych esejí, kde sa prostredníctvom archívnej fotografie dostávame k spomienkam, pripomíname si rôzne udalosti, momenty a ľudí.

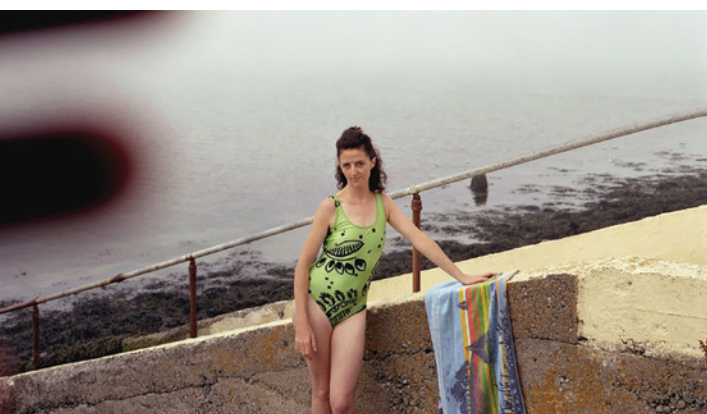
#spomienky

Každá jedna chvíľa, ktorú sme už prežili, zostáva zachytená v našich spomienkach ako malé zrnko životných udalostí. „Zadržať čas a zachovať aspoň niečo z toho, čo sa nevyhnutne prepadá do hmly zabudnutia, je odvekou ľudskou snahou.“^[4] Snažíme sa čo najvernejšie uchovanie týchto momentov. Niektoré udržiavame len vo vlastnej mysli, sú určené len nám a bez toho, aby sme sa s nimi niekomu zdôverili, nikto iný sa k nim nedostane. Iné okamihy zasa zhmotníme vo forme fotografií, ktoré môžeme zdieľať spolu s ostatnými, vracáť sa k nim, pripomínať si to, čo zobrazujú. Pracovať so spomienkami môžeme viacerými prístupmi.

[4] BAŇKA, P. Editorial. in *Fotograf*. 2009. roč. 8, č. 13, s. 2

Východisko v amatérskej rodinnej fotografii nachádza anglická fotografka **Trish Morrissey** (*1967, Írsko). V projekte *Seven Years* (2001 – 2004) sa snaží dekonštruovať metaforu rodinnej fotografie cez jej úzkostlivé napodobňovanie. Morrissey vytvára fiktívne scény na základe konvencií rodinnej fotografie, používa rovnaký princíp konštrukcie obrazu, ako je na pôvod-

nom zábere z rodinného archívu. Autorka vytvára obrazy na základe „chybných“ snímok, ktoré by za bežných okolností skončili v koši alebo spálené v kozube. Prsty fotografa prečnievajúce do záberu, zatvorené oči modelov, odrezané časti tiel. To všetko využíva v snahe odhaliť psychologicko-prirodzené napätie rodinných vzťahov.

Trish Morrissey – zo série *Seven Years 17* –
Rafal Siderski – zo série *Odíš / Zostať*

Trish Morrissey – zo série *Seven Years 17* –
Rafal Siderski – zo série *Odíš / Zostať*

Rafal Siderski – *Jadwiga*

Iný prístup prináša **Rafal Siderski** (*1984, Poľsko), ktorý rekonštruuje hmlisté a vyblednuté spomienky na svojho otca, ktorý umrel, keď bol ešte dieťa. Vytvára obraz blízkeho a zároveň takého vzdialeného človeka. *Odíš-Zostať. História môjho otca.* (2014) je dielo, v ktorom skúma históriu rodinného albumu a hľadá korene vlastnej rodiny. Portréty blízkych príbuzných sú zhotovované na miestach, ktoré sa viazali na spomienky, väčšinou príjemné chvíle, strávené s jeho otcom. Kvalitné stredoformátové fotografie, ktoré kombinujú denné svetlo so zábleskovým, ostro kontrastujú s nedokonalosťou amatérskych záberov z rodinného albumu. Okrem archívneho materiálu autor využil aj statické objekty, ku ktorým mal otec nejaký vzťah. Je v nich

Rafal Siderski – *Pociąg*

prítomný aj dávno po svojej smrti. Celistvejší obraz o človeku, ktorého počas svojho života nemal možnosť spoznať, dotvárajú texty a nahrávky zo spomienok, ktoré mu rozprávajú jeho najbližší.

Tomas Struth – zo série Familienleben

#rodinný portrét

Skupinový rodinný portrét je neoddeliteľnou súčasťou fotografie od jej vzniku. Kým v minulosti išlo primárne iba o zachytenie skupiny osôb v určitej životnej fáze, dnes sa táto téma posúva a nachádzame v nej rôzne prístupy.

Thomas Struth (*1954, Nemecko) pracoval na fotografickom projekte *Famileleben* (1986 – 2007) viac ako dvadsať rokov. V portrétoch nemeckých, japonských, čínskych a škótskych rodín ukazuje kultúrnu a genetickú krásu, rôznorodosť rodín z rôznych častí sveta. Jeho fotografie sa vyznačujú formalizmom, strnulosťou, vizuálnou čistotou kompozície, neutrálnym

postojom a vysokou technickou kvalitou. Využívajúc monumentálne mierky fotografií Struth pracuje so stratégiami konceptuálneho dokumentu.

Dita Pepe – zo série Autoportrét

Dita Pepe si vo svojich *Autoportrétoch* kladie otázku, kým by sme boli, ak by sme sa narodili iným rodičom alebo sa v živote inak rozhodli. Inscenovaným portrétom sa stavia do rolí rôznych matiek a manželiek a vytvára rodinné portréty svojho možného ja.

Úplne iný prístup volí **John Clang** (*1973, Singapur), ktorý konštruuje hybridno-reálne a virtuálne rodinné portréty. Využitím modernej technológie je možné spojiť osoby po celom svete bez toho, aby sa fyzicky stretli. *Being Together* (2010 – 2012) spája singapurské rodiny žijúce po celom svete. Využitím premietania videohovoru cez Skype vytvára live rodinné portréty. Neschopnosť sa stretnúť a stráviť spolu istý čas či posadiť sa spolu k stolu je dôsledkom rýchleho spôsobu života, predovšetkým ázijských krajín a vyspelých veľkomiest, kde sa deň nikdy nekončí. Rodiny môžu vidieť, ako celý proces tvorby takéhoto obrazu prebieha a sú jeho priamou súčasťou.

Rozdiel medzi Thomasom Struthom, Ditou Pepe a Johnom Clangom spočíva v konštrukcii obrazu. Struth fotografuje rodiny v jednej chvíli, Pepe vytvára fiktívne rodiny a Clang spája rodiny, ktoré sú od seba vzdialené kilometrami.

John Clang – zo série Being Together

John Clang – zo série Being Together

#časozberné projekty

Časozberné projekty často vznikajú aj niekoľko desiatok rokov a ich sila je v množstve materiálu, ktorý fotografi nazbierajú počas rokov. Fotograf **Nicholas Nixon** svojou veľkoformáto-

vou kamerou 8 x 10 palcov raz ročne fotografoval portrét svojej ženy a jej troch sestriec. Výsledkom jednoduchého nápadu je po štyridsiatich rokoch séria *The Brown Sisters* (1974 – 2014). Kumulatívnu silu projektu umocňuje schopnosť fotografie zachytiť plynutie času, starnutie a číhajúcu smrteľnosť, ktorú si neuvedomujeme.

Nicholas Nixon –
zo série *The Brown Sisters*

Nan Goldin – zo série *The Ballad of Sexual Dependency*

#partnerstvo

Domov je chápaný ako zložitá aréna, ktorá so sebou prináša obe, kladné a záporné, stránky života. Tým, že fotografi sú v priamej blízkosti diania, a dokonca i jeho súčasťou, im umožňovalo preniknúť do najintímnejších okamihov života, napr. v prípade **Nan Goldin** (*1953) v dnes už ikonickom diele *The Ballad of Sexual Dependency* (1986) zachytáva „temné“ stránky domáceho života. Domestifikované „psychologické divadlo“ života prenáša do drsných a úprimných fotografií, napr. do snímky zachytávajúcej „vyprázdnenú“ ženu ležiacu na posteli (samotnú autorku), kde na jej okraji sedí jej fajčiaci partner. **Nobuyoshi Araki** je známy predovšetkým svojimi erotickými až pornografickými

fotografiami. Jeho najsentimentálnejší projekt *Sentimental Journey* (1972 – 1992) zachytáva vzťah s jeho ženou až do jej smrti na rakovinu v roku 1990. Dokumentovanie života našich partnerov často odкрýva najintímnejšie okamihy života.

Nobuyoshi Araki – zo série *Sentimental Journey*

#starí rodičia

Téma sklonku života sa objavuje čoraz častejšie medzi fotografmi, ktorí svojou empatiou k starým ľuďom, často láskou a so silným osobným putom napomáhajú spríjemniť či ozvláštniť posledné roky ich života.

Larry Sultan – zo série *Pictures from Home*

Larry Sultan – zo série *Pictures from Home*

Americký fotograf **Larry Sultan** (*1946 – †2009, USA) zobrazuje tradičný domáci život rodičov žijúcich v Južnej Kalifornii. *Pictures from Home* (1982 – 1991) sú vizuálnou novelou, ktorá zachytáva psychologickú podobu rodinného života. Optimizmus, humor a narušenie odkrývajú intímny život a zachovávajú zdanie odhaľovania tajomstva. Za pomoci štylizácie konštruje obrazy „ideálnej rodiny“, ktoré sú odzrkadlením postojov syna. Kombinuje dobové zábery so záznamami z filmov, fragmenty z rozhovorov, vlastné zápisky a ďalšie memorabílie. Výsledkom je koláž, nový obraz rodinného albumu, v ktorom stiera hranice medzi dokumentárnou fotografiou a inscenáciou. Inscenáciou autentickej reality vytvára perfektné zábery rozprávajúce o osobných mytológiách. Sultan narúša hranice medzi realitou a fikciou. V jednotlivých záberoch cítiť smutné komické napätie, ktoré sa v bežnom živote často objavuje.

Larry Sultan – zo série *Pictures from Home*

Marek Pupák vytvára vizuálny denník o živote svojej modrovlasej babičky. Dokumentuje jej každodenný život od varenia jedál, sledovania televízie či účasti na voľbách a všetko zverejňuje v instagramovom

profile *@Blue Grandma*. Fotografie dopĺňa textmi, ktoré nám približujú samotný život babky a ponárajú nás do veľmi osobného vzťahu starého rodiča a vnúčaťa.

www.instagram.com/blue.grandma/

Marek Pupák – instagram *@blue.grandma*

Zuzana Pustaiová využila svojich starých rodičov ako hercov, ktorí stvárňujú hlavné postavy v dvoch sériách o banálnych príbehoch. V *Banálnych príbehoch 1 Výlet do hôr* (2012) sa starí rodičia vydávajú na jednoduchý výlet. Kempujú, fotia sa pri

Zuzana Pustaiová – zo série *Banálne príbehy 2*

vodopáde, oddychujú na lúke a to všetko bez toho, aby opustili svoj domov. *Banálne príbehy 2 Zimné hry* (2012 – 2015) vychádzajú zo spomienok na zimné obdobie a nabúravajú ostýchavosť odhaľovania starnúceho tela.

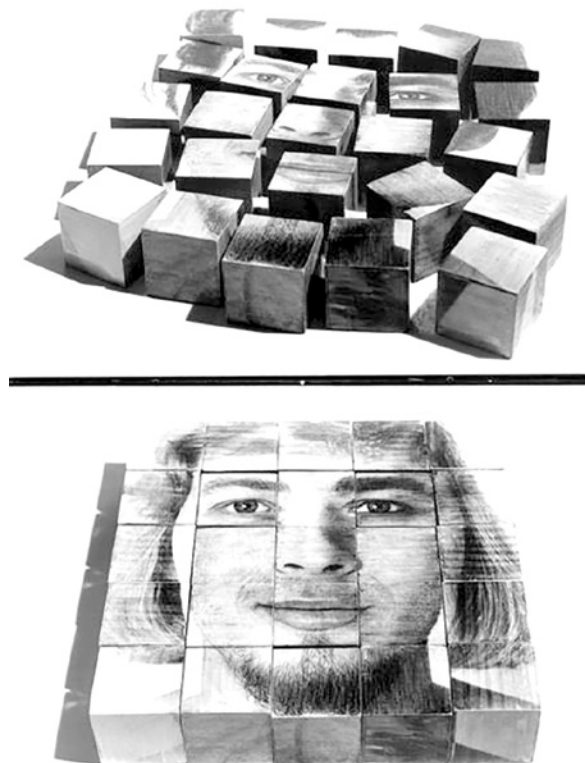

Zuzana Pustaiová – zo série *Banálne príbehy 1*

#identita

Kto sme? Akí sme? Kým sme boli? Akí budeme? To sú niektoré z mnohých otázok, ktoré sa zaujímajú o našu identitu. Sú to otázky, na ktoré hľadáme odpovede viackrát počas života a stávajú sa jednou z tém fotografov. Hravý prístup nachádzame všeobecne v tvorbe

Roba Kočana. Jeho *Rodinná tajnička 3* sa skladá z drevených kociek, na ktoré prostredníctvom emulzie na čiernobielej fotografii v tmavej komore zväčšil portréty šiestich príbuzných. Rôznym otáčaním kociek sme ponorení do hry a vznikajú tak nové portréty vypovedajúce o genetickej podobnosti rodinných príslušníkov.

Robo Koan – *Rodinná tajnička 3*

V sérii *I Am My Family* (? – 2008) pracuje **Rafael Goldchain** s rodinnou históriou a pamäťou. V stovke autoportrétov spája svoj portrét s portrétmi svojich predkov a kladie si otázku, ako sa podoba jeho

židovskej rodiny zmenila po úteku do Ameriky počas druhej svetovej vojny. Goldchain sa ako chameleón premieňa na rodinných členov.

Rafael Goldchain – zo série *I Am My Family*

Rafael Goldchain – zo série *I Am My Family*

Rafael Goldchain – zo série *I Am My Family*

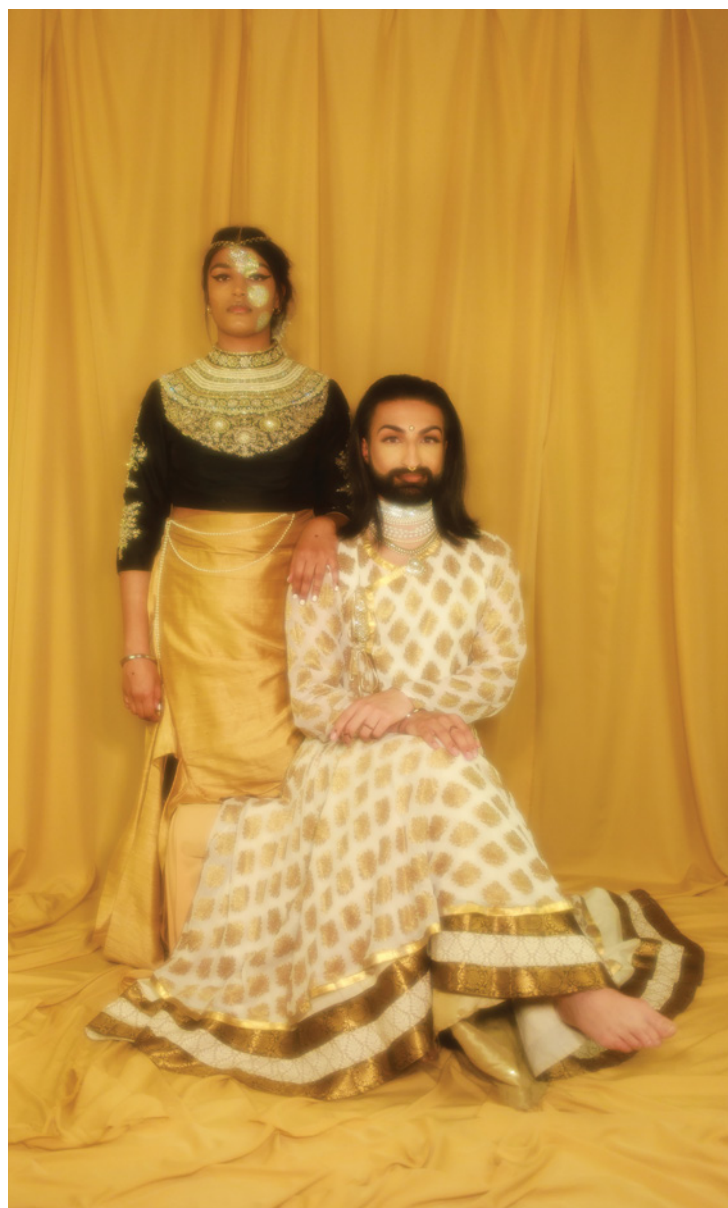
Rafael Goldchain – zo série *I Am My Family*

#LGBTQ

Rodinou nie sú len pokrvné väzby, rodinou sa nám môžu stať priatelia, kolegovia, spolužiaci. Rodina nie je to, do čoho sa rodíme, ale niečo, čo sami vybudujeme. Preto nesmieme zabúdať ani na projekty zaoberajúce sa partnerstvom rovnakého pohlavia.

Alia Romagnoli

Alia Romagnoli

Alia Romagnoli (*) je pôvodom polovičná Indka a polovičná Talianka žijúca v súčasnosti v Londýne. Vo svojich snímkach skúma jednak vlastnú queer identitu a birasové pozadie, ako aj identitu juhoázijskej komunity. Autorka sama hovorí, že v Anglicku sa jej vďaka zvolenej rodine podarilo nájsť samu seba, takú, akú ju vlastná biologická rodina nedokáže akceptovať.

V 80. rokoch v Československu dokumentovala život v pražskom T-klube **Libuše Jarcovjácová** (*1952, Česká republika). Tento klub bol miestom pre homosexuálnu komunitu.

Libuše Jarcovjácová – zo série T-club

Libuše Jarcovjácová – zo série T-club

Dorota Holubová
– zo série *Neskrývaná láska*

Dorota Holubová (*1989, Slovensko) v projekte *Neskrývaná láska* (2020) vytvára dokumentárne portréty ľudí z LGBTQ komunity na Slovensku. Súčasťou fotografií sú rozhovory o tom, ako ich orientáciu prijali rodičia alebo priatelia, ako sa s ňou sami vyrovnávali alebo z čoho majú strach.

Rodinu vo vzťahu k fotografii treba chápať v širšom zmysle slova. Ľudská rodina je skutočne mikrokosmom všetkých problémov, ktoré prenasledujú fotografiu v celej jej histórii. Fotografia je súčasťou rodiny rovnako ako rodina je súčasťou fotografie od jej počiatku.

Dorota Holubová
– zo série *Neskrývaná láska*

TECHNICKÉ VYBAVENIE

Pri fotografii rodiny nie je dôležitá voľba aparátu, ale dôraz sa kladie na motív a tému. Je na autorovi, aký prístup si zvolí, tak aby sa pri fotografovaní cítil komfortne: digitálny fotoaparát (zrkadlovka/kompakt), analógový fotoaparát (zrkadlovka/kompakt) na malý formát (35 mm – kinofilm), stredný formát (120 mm – zvitkový film) alebo veľkoformátovú kameru (od 4 x 5 palcov) či mobilný telefón.

PRAKTICKÉ ZADANIA

Strávte jeden deň so svojou rodinou (rodičmi, starými rodičmi, deťmi) a dokumentujte svoj bežný život. Pozorujte svetlo, gestá postáv, predmety, priestor. Snažte sa zachytiť výnimočnosť a atmosféru tohto dňa. Ak vás tento prístup zaujme, pozorujte a dokumentujte svoju rodinu dlhšie obdobie. Pri skladbe dokumentárneho projektu o rodine dbajte na živé vystavanie obrazu a dynamiku celého projektu. Prineste nejakú spoveď, príbeh, moment, ktorý bude pre diváka zaujímavý.

Vytvorte 1 skupinový rodinný portrét. Pred samotným fotografovaním sa zamyslite nad prostredím, kde budete fotografovať (interiér alebo exteriér) a zdôvodnite si dôležitosť voľby tohto prostredia. Pri komponovaní a rozmiestnení osôb pozorujte hierarchiu a rozostavenie osôb. Dôležitá je vhodná voľba oblečenia, ako aj rekvizít a predmetov dopĺňajúcich

portrét. Zvoľte správny druh osvetlenia na podporenie myšlienky a vyzdvihnutie charizmy portrétovaných (denné svetlo, umelé osvetlenie, zábleskové osvetlenie, kombinácia rôznych svetelných zdrojov a i.).

Prelistujte si rodinný archív. Vyberte si jednu fotografiu, ktorá vás zaujme, a vytvorte si z nej 4 fotokópie (skenom alebo kopírovaním). Vytvorte koláž z tejto fotografie a opíšte, prečo ste zvolili daný prístup. Nebojte sa experimentovať s inými materiálmi, farbami či kombináciou s digitálnymi úpravami. Uvoľnite fantáziu a buďte deťmi, ktoré sa neboja kresliť a strihať do „knihy“ života.

Anotácia: Ujasnite si, čo chcete divákovi fotografiami povedať. Napíšte 3 vety, ktoré definujú váš projekt. Tri vety sú vždy postačujúce, aby ste divákovi ponúkli vodiacu linku na čítanie projektu.

WEBOVÉ STRÁNKY AUTOROV:

www.annegeddesphotography.com

www.sedlakjozef.com

www.davidmagnusson.se

www.timothyarchibald.com

www.siandavey.com

www.hannaputz.com

www.weronikagesicka.com

www.trishmorrissey.com

www.rafalsiderski.com

www.thomasstruth32.com

www.ditapepe.cz

www.johnclang.com

www.larrysultan.com

www.robokocan.sk

www.rafael-goldchain.squarespace.com/

www.aliaromagnoli.com

www.jarcovjakova.com

www.dorotaholubova.com

www.pustaiova.com

www.instagram.com/blue.grandma/

ZDROJE

JANDOUREK, Jan: Úvod do sociologie. Praha: Portál, 2003.

BAŇKA, P: Editorial. in Fotograf. 2009. roč. 8, č. 13

SANDBYE, M. Looking at the family photo album: a resumed theoretical discussion of why and how. In journal of Aesthetics and Culture [online]. 6/2014. Dostupné na internete: www.tandfonline.com/doi/full/10.3402/jac.v6.25419